

İŞTİRAK

Sene 1, Numero 10, 18 Nisan 1326 Cumartesi

Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mesul
Serbest İzmir Gazetesi Sahibi

Hüseyin Hilmi

Directeur Husein Hilmi

Mu posta seneliği 60 kuruş
Mu posta altı aylığı 40 kuruş

Mekâtib ve Evrâk-ı Vâride Bâb-ı Âli Karşısında Adliye Hanındaki Daire-i Mahsusaya
gönderilmelidir

Biri Yer Biri Bakar Kıyamet Ondan Kopar

Sosyalizm Efkârının Mürevvicidir

Journal Socialiste ICHTIRAK

Münderecat

Maliye Nazırı Cavit Bey ve Sosyalizm Reji ve Rûsumu Müterakki / İştirak
Tarihi Telvit Edenler, Tarih Yazıldı / Hulusi
Sosyalistlerin Bir Mayıs Bayramı
Musaibe-i İştirakiye, Sosyalizm Nedir?
Ferer'in İdamı Vesilesiyle, Esaret -i Muteselsile / Bahaeddin

TÜSTAV

Maliye Nazırı Cavit Bey ve Sosyalizm Reji ve Rüsümü Müterakki

İki haftadan beri meclisi mebusanımız da cereyan eden müzekkerat oldukça celbi merak ve tecessüs idi. Adi bir sual basit bir mesele biraz düşünme ile suhuletle hallolunur. Garip bir muamma! Mebuslarımızdan bazıları avamı nasın hukukunu göz ederek emlak vergisini taksimi katiyesinde adilane bir meslek takip ettiler. Yani barı tekâlifi kuvvetsizlerin üzerinden kısmen kaldırıp daha ziyade kuvvetlilere tahmin etmek için bazı hürriyet perver mebuslarımız mecliste seslerini istima edemeyecek bir surette mücadeleye kalkıştılar. Meclisi mebusanda teşkil eden fırkalar mael teessüf mübazel ve müzakerattan evvel takip edecekleri hattı hareketlerini tayin edememişler ve yahut her nasılsa katiye yi taayyünü meskutane bırakmışlar idi. Bazıları sermayedarının zenginlerin kuvvetlilerin fukaranın kanını emen muhtekirlerin hukukunu müdafaa ederler. Bazıları ise fukaranın hukukunu muhafazaya sayı olurlar. Bunların adedi gayet mahduttur. Ancak dört beş kişi var olup her ne kadar kemali tehalükle davalarını müdafaa ederler ise de ne çare ki o esvatı ihraraneyi yağdıran ekseriyet daima ve daima mütehekkirlerin zenginlerin sermayedarının hukukunu zavallı amelenin hukukundan irca addederek tariki meşrutiyette hak ve haysiyeti duçarı tezlesül edici bir meslek i garip takip ediyorlar. O zenginler zaten kendi haklarını müdafaa etmek için her türlü vesait ve eslihyaya maliktirler. Onlar insanların ferestiş ettikleri para kuvveti sayesinde zaten hukuku cemiyeti teşkilatı mücesseme i içtimaiye yi amele namıyla maruf erbabı mesaiyi ezmeye çürütmeye duçarı felaket ve sefalet etmeye kendiliklerinden hak kazanmışlardır. Miğferi âlem bu! itikadat ı batıla ı beşeriye hukuku müsavatın sureti katiyede fermanı ferma oluncaya kadar bu suretle devam edecektir. Kavaninin mevzuaya izharı cihet i riayet edip kavanini mukaddese i tabiyeyi ekseriye kâin lem yekûn addeden erbabı iktidar! Elbette hakayiki... Bildiklerine rağmen yine zamana uymak istiyorlar. Zaman ise zaten bu şiraze i iştirak ile icraatı içtimaiye ye merbut bulunduğu mukadderatı beşeriye ile tebeddül eder. Evet! Zenginler kendi haklarının müdafaası için sairilere hiçbir vakit arzı ihtiyaç etmezler. Fakat bu âdemi ihtiyaç bir ihtiyaç ve zaruri gibi telakki eden muhterem mebuslarımızın kısmı azamı kim bilir ne sebep hikmete mebnin daima ve daima onlara main ve zuhur olmak istiyorlar.

Zohrab, İsmail Hakkı ve Varteks ve Ferit efendiler amelenin zürranın hukukunun müdafaa etmeye say oldukları için tenkidat ve muahezata hedef ve duçar oldular. İşte hak yolunda haksızlık adalet yolunda... Fakat muzafferiyet istikbaliye yi temin etmek mahiyetine haiz olan mebdelilerin muhafızı hazıraları elbette bir gün insali atiye ye onun semeresini taktırdıkları zaman hatıralarını takdis ettireceklerdir. Büyük bir iştiyak ı hürriyet perveraneden nişan veren bu hareket elbette bir gün beşeriyetin ayadı zulümeden halasını intaç edip hakayık ı içtimaiye yi kendilerinden evvel takdir edenleri hatıralarına şabaş okuyacaklardır.

Rüsümü müterakki aleyhinde maliye nazırı Cavit ve Celil beylerin meydana attıkları esbabdan hiç birinde fenni mantiki hükmi bir ciddiyet mevcut değildir. Parlak sözlere ciddiyeti efkâr dahi mündemiç olursa ne ala olur! Mebuslarımızın kısmı azaların adedi Cavit beyin nazariyesini takip ettiler. Bunun da asıl sebebi sosyalizmin bazı mebuslarda uyandırdığı tıfilane havh ve hırsın netice i tabiyesi olsa gerek

Rüsümü müterakki zenginlerin sermayedarının mağduriyetini mucip olur. İşte bu söz ve tarihi efkârı Osmaniye de ibda menkuş kalacaktır. Biz fakrî zarurete alışmışız biz senelerden beri mağdur kalmış mağduriyet ve sefalette doğmuş ve aynı halde öleceğiz. Zira erbabı mesainin hukuku sanayisinin muhafazasında ayanın mağduriyetini intaç eden cihetler bulun bunu ise katiyet caiz olmadığı zehabında bulunuruz. Zavallı anneler sefil köylü zaten ipkayı mağduriyet ve sefalet altında inleyerek varsın neye alışmış ise onda ileri gitsin ondan ayrılmasın biz zenginlerin menfaatini gözeteceğiz. Fukara bize ne yapa bilir? Zaten narin ve hakir ipkam ve sakattır.

Ahali yavaş, yavaş gözünü açıp kendi acı ve ızdırabatının tahfifine çalışanlar ile zenginlerin mağdur olacaklarından endişe edenleri görsün.

Açılan gözler daha başka pek çok şeyler de göreceklerdir.

Maliye nazırı Cavit Bey Efendi Hazretleri serbest-i mübadele ve sermayelerin temerküzüne taraftar olduğunu âdeti beliğaneleri ile ispat buyururlar. Yani sosyalizm meslek ve efkârını ret ve **cerh** eylemek ve onun mazmum ve mazbut olduğunu ispat etmek ister iken o efkârı tervec eder gibi tezat bir mevkii ihraz ediyorlar. Cavit beyin hakayıkı iştirakiyeden nefret ettiğini bilenlerce bu sözlerin pek garip bir haleti ruhiye neticesi olduğu bil tabi Tasdik edilmiştir. Cavit beyin bir taraftan sosyalizm mesleğini reddedip diğer taraftan serbesti i mübadele taraftarları taraftarı olduğunu beyan eder. Bir

taftan as çalışmakla çok para kazanmak usulünü terviç edip diğ er taftan ise müterakki verginin aleyhinde balı ğ sözler söylüyorlar. Bundan suhuletle anlaşılır ki maliye nazırımız İngiliz liberalistlerinin efkârını takip eder ise de muazzam sermayeler hâsıl etmek hususundaki efkârı katiyen gayri kabili fehim ve meşuşî de kalıyor.

Ağarı ş erait ile istikrazat ı adide akdetmekten ise şu reji denilen meşhur kuvvetin devamı mezalimi önüne bir set ve hail çekmek daha insap daha muvafık ı adalet olmaz mı? Acaba maliye nazırı Cavit Bey erbabı ziraatın hayat ve memadı mesaisinden olan bu meseleyi bir lahza nazarı dikkate alsa piş i nazar hamiyetlerinde müthiş mezalim ve iktisafat kan, sefalet, zicret, haksızlık bütün mahiyeti meşumeleriyle teccüm etmeyecekler mi? Acaba yüz binlerce sefillerin felaket liderinin senelerden beri mahrumiyet vadilerinde feryat ve fıganlar içinde ç ırpınan fukaranın kasılmış kavrulmuş bedbahtların ah ve aninlerini semahı hakikatlerinde kanini endaz ı teessüf ve teessür olmayacak mı? evet nazır bey hamiyetli merhametli natıka i perdaz bir zapttır. Bunları bir lahza nazarı dikkate alıp arz ve amik düşünecek olursa elbette ve elbette nazarı hamaseti o saha i bedbahttı de matuf kalacaktır. Biz buna sureti katiye de eminiz fakat bize diyorlar ki: maliye nazırı Cavit bey efendi hazretleri sosyalizm efkâr ve mesleğinden nefret ve tevriş ettiğ i için her şeyde ş imdilik nokta i itidale el vermek arzusundadır.

Eğ er memleketimiz erbabı ziraatımız amelemiz nihayet çalışkan avam ı naz mahrumiyet i ebediye ye duçar kalmak mukadderatıyla mahkûm ise de o zaman bu gibi nazariye... İhtimal tecavüz olunur. Mahiyeti haizdir. Fakat biz sosyalistler sahne i mahrumiyete o iktidalleri hende i istihafakla telakki edip biz hakikati taharri eder... Erbaa i meşrutiyet olan müsavâtı umumiye hürriyeti kâmile adaleti mutlaka uhuvveti ebediye nazariyesini takip edip bunun... Arayı husulü için olanca kuvvet ve minnetimizi sarf edeceğ iz diyoruz. Bu nazariyenin mahiyeti hakikiye i esasiyesini takyit etmek için bizde ciddi izanlar eksik değ ildir.

Bir iş tiyak hak sena... Niş an veren ahali fırkası reisi muhteremi İsmail hakkı bey diyor ki devlet ve milletin baş ına senelerden beri barı felaket kesilmiş olan rejiden maliye nazırı Cavit Bey Efendi hazretleri ma teessüf hiç bahsetmiyor. Hükümetin rejinin temdidî imtiyazı meselesinde bir emri vaki karş ısında kalması muhtemeldir. Hâlbuki meclisi mebusanın ekseriyeti efkârı Osmanlılığı kemiren bu müessesenin âdemi teccidi taraftarıdır. Bu ciddi parlak haktan dem vuran sözleri hangi vatan perver Osmanlı alı ş amaz. Hangisi yaş asın serbest i söz! Kahrolsun reji diye feryadını ayyuka çıkarmaz?

Bu reji bize neler yapmamış ve devam a ı teccidi mukavelesi halinde neler yapmazlar! O kanımızı emmiş vücudumuzu kemirmiş servetimizi gasp edip bizi manen ve maddeten dereke i müthiş e i sefalete ika etmiştir. Evet! Biz dostlarımızı perde arkalarında bırakarak daima ve daima düşmanlarımızı besler onların hukukunu müdafaa ederiz. Heyeti müctesemi osmaniye'nin hukuku sarıhayı sayanesini gasp edip bu müesseseyi mesume hakkında hükümetimiz ne düşünür? Devirlerce senelerce nimetten servetten refah ve saadetten mahrum kalmış olan erbabı ziraatımız uzaktan İstanbul'un ufuklarına intizarkarane nazarlar atif ederek ah acaba reji mukavelemanesinin temdit olunmayacağına dair verilen kararın haberi meserret i avrini ne fakat alacağ ız diye zemini niyaza diz çökmüş türler. Zavallı sefil köylü bedbaht zirai burada hukukunu müdafaa etmek cihetini iltizam etmekten ise bilakis kanını emen hukukunu gasp eden bade i felaketin olan muhtekirlerin zenginlerin sermayedarının hukukunu muhafaza etmeye tehalük gösteriyorlar. Sizin âmâlî sayanenize karşı set çekip ve iş tiyakı irfandan niş an feren erbabı fûrun ve hakayikin âmâlî teali terakki ve terfihlerini hamde i istihza ile telakki ediyorlar. Lakin emin olunuz hukukunuzu müdafaaya sayı olan erbabı iş tirak hiçbir vakit sahte dağ dağalara hakayiki maktum bırakan parlak ve belı ğ sözlere ehemmiyet verecek kadar budala değ ildirler.

Acaba rejinin tahammül fersa haksızlığı ne vakte kadar devam edecektir? Her gün... Her gün iktisabat ı bi nihaye iş te rejinin maksadı teşkilî! Reji özümüzü emmiş ziraatımızı mahvetmiş hanmanlar söndürmüş kardeş kardeşe karşı silah atıyor. Ş imdiye kadar bu yüzden elli altmış bin Osmanlı mahf ve telef olmuş yüz binlerce ailelerinin ramadı felaket üzerine oturmuş olduklarını nazarı emrana alan hiçbir kalbi rakik ve merhamet yok. Ne soran var ne de tahkik eden. Mezun ve muhteş em binalarda zevk ü sefa içinde emrarı akat eden ağ naya içtiğ i nefis tütünün dumanını savurduğ u zaman acaba o dumanın kan ve felaketten mürekkep olduğ unu düşünür mü?

Ah hayati içtimaiyemizde ne kadar acı hakikatler muhtevidir. Biz hem mazinin hem de halin o acı, acı tecrübelerinden muteniye olmak istemiyoruz. Daima safsata daima dağ dağ a alut icraat daima takibi ihtirasat daima ve daima menafî şahsiye! İş te hayati içtimaiye yi tevlit eden asarı mazmuma!

Bir hakikati mahz dır ki haksızlığın zulmün gezdiği yerlerde felaket ve zicret açlık kaht u ala yüz gösterilmiştir.

İş bu safahat ı matem içinde zavallı bedbahtlara teselli bahş bir nuru hakikat parlamıyor. Mebuslarımızdan bunu gitsin tütün ziraatıyla meşgul sefil rençpere reji ne yapıyor diye sorsun ah o zaman onun gözleri imağı kederler yaşaracak kanımızı terimizi emip onlardan bir hamur yapar ve onu yutarak asabanın takviye eder o bir şirket ticariye olmayıp bir şirketi cinaiyedir. Evet! Merhametsizlerden hak na şinaslardan müteşekkir bir heyeti ehgaribe ve zalimedir.

Onun mukavelenamesi Osmanlıların kanınla yazılmış erbabı ziraatın levhai felaketi cephesinde nakşedilmiştir. Diye cevap verecektir. Zavallı köylünün şuserdiyat ve beyanat ı muhkasından reji şirketi... Zira hakikati keltim etme icra edilen mezalim ve iktisafatın tarih sayfelerinde bir sahifeyi hunin daha ilave etmek demektir. Hal bu merkezde iken biz köylü vatandaşlarımızın muelim hallerine merhamet edip cerihalarına merhamet daran etmeye gayret etmez isek meşrutı bir memlekette yaşadığımızı ne ile ispat edebileceğiz? Bakınız edvarı istibdadiye de Fransa köylerinde zavallı köylünün halini müberrihlerden biri ne suretle vafediyor.

Köylüler vergi çilesiyle hükümetin hışmına uğruyorlar idi. Angarya ile hukuku saire isabana ile de büyük mülk sahiplerinin zenginlerin gaddar sermayedarının cizye gizarı oluyorlar idi. Ekser vilayatta topraktan yapılmış alçak sefih ve zeminin döşenmemiş kulübelerde ikamet ediyorlar idi. Ekseriya ne kundura ne de yük esvap diyemiyorlardı. Çavdar, yulaf ekmeğiyle cenupta ise kestane ile yaşıyorlar idi. Hatta kaht seneleri hiç yiyecek bile bulamıyorlar idi. 1739 senesinde idi. KRAL (ŞARTIR) reisi ruhbandan köylülerin halini sordu. Şu cevabı sordu: şu cevabı aldı bi çareler koyun gibi o t yiyorlar sinek gibi de telef oluyorlar.

Bir kere Anadolu'muzu ziyaret edelim. Acaba Fransız mı ruhiyanın şu tavsifinden farklı bir hal müşahede edebilecek miyiz? İhtimal daha fazla sefaletlere daha endişeli hallere daha siyah alut münazara tesadüf ederiz. Geçende gazetelere Tokat'tan varit olan bir mektupta köylülerin ot ile defti çağ etmekte olduklarını beyan kılınmıştı. Bu gibi ahvali esef istimalin önünü almak ocağı umumiye i memleketi tahfif etmek için acaba hükümetimiz ne düşünüyor? Hükümet şimdiden tedaviri ihtiyat karaneye tevessül etmezse müddeti mukavelenin hitamında tecdidi mukaveleye mecbur olacaktır. Şimdi reji iki senelik tütününü zaten ittihaz etmiş olup iki sene zarfında erbabı ziraattan tütün almayacağı gibi satmaya dahi müsaade etmeyeceğinden rençper mahf olacaktır. Bu halde hükümet yeni bir felaketin önünü almak için ister istemez şimdiden tecdidi mukavele vaatleri vermeye mecbur olacak işte bu mecburiyete maruz kalmamak için şimdiden hükümet idare kavaidini takip etmeli.

Maniye nazırı Cavit Bey bütün beyanat ve müteleatında amelenin fukaranın hukukunu büsbütün meskutane bırakmak istiyor. Büyük sermayedarana daha ziyade muavenet etmiyorum onlara her günah suhuleti göstermeli imiş pekâlâ: fakat küçük sermayedarının hukukunun denize mi atmalı? Meclisi mebusanda ekseriyeti teşkil eden fırka maliye nazırı Cavit beyin nazariyesini takip ve kabul ederek daima ve daima istikraz! Fakat emin olsunlar ki istikrazat ı adidenin arkasında felaket sahneleri vardır. Biz otuz kırk senelerden beri onun acı, acı tecrübelerini gördük memleketimizi bu derece duçarı izmihlal eden esbaptan biride istikraz baliğesi olduğunu unutmamalım zaten yeni istikrazlar akdettiğimiz takdirde karşılık olarak ne göstereceğiz nemiz kalmış ki gösterelim? Zohrab efendi. Bir ecnebi devletin bir lirası diğer memlekete giderse süngülü asker gibi icrayı tesir eder diyor. Ne mahir ne güzel söz! Zohrab efendi bu sözü ile bütün parlak, parlak ibarete baliğ sözlere sahte dağdağalara mukabele edip ihrazı muzafferiyet etmiş oldu. Mahzuru adalette mevzu bahis olan şey haktır. Meclisi mebusan ise bir... Ve divanı adalet olup orada söylenen bütün ciddi hakiki sözler elbette halkın ruhuna kalbine hissiyatına tesir eder. Ecnebi sermayesi ecnebi parası memleketimize ne kadar da suhuletle şeraiti makluba dairesinde girerse yine bir bağırı belağ olmak mahiyetinden fariğ olamaz. O bir girda teşkil olup esasından zir ve zir eder. Bütçede tevazün hâsıl ettirmek için istikrazlara müracaat etmek lüzumu hâsıl olunuyor, hâsıl olunuyor ama bu lüzumun mülazımının felaket olduğunu nazara dikkate alan yok. Milletvekilleri ekseriyet teşkil eden avanın hukukunu müdafaa etmekten ise bilakis ekalliyetin hukuku tarafına gidiyorlar.

Şimdi soralım İngiltere hükümeti neden Mısır'a vaziyet etti? Buna sebep olarak istikraz baliğsinden başka bir şey gösterile bilir mi? Maliye nazırımız Cavit bey efendi hazretleri Lehistan tarihini pek ala tettebbu etmiş olmalıdır. O koskoca hükümet ne sebebe mebni mahıv ve münkiras olup taksimi garameye uğradı? Kral İstanbulusun başından tacını düşüren istikraz baliğesi değil mi idi? Biz ise hala tarihi tecrübelerden istifade etmeyip felaketimize... Verecek vesait müracaat ediyoruz. Henüz mebniye olmadık. Meşhur iktisadiyundan olan maliye nazırımız acaba bu hususat hakkında ne

düşünür Rus muharebesinin neticesi daha gözümüzün önünde heybetnamdır. Elam Anadolu'daki bir iki vilayetimizin agnam ve aşar rüsumu o meşum borca merbuttur. Zaten bu iki rüsumdan maada elimizde ne kalmış? Rüsumu saire hep inhisar altındadır. Şahidimiz olan duyunu umumiye reji işte gözümüzün önündedir. Yeni istikrazlar... Sairi vilayetlerin aşar ve agnam rüsumunu da onlara karşılık gösterdiğimiz takdirde artık koskoca ordumuzu milyonlarca memurini neyle besleyeceğiz? Bu gibi icraata hükümet, hükümete nişan veren bir şey var mı? Geçende akdetmiş olduğumuz yedi milyonluk istikrazdan elimize ne geçti malumdur. Hesabı gazetelerde yazıldı.

Maliye nazırı Cavit beyden sorarız ki son istikraz doğrudan doğruya maliye nezaretinin tahtı kefaletinde bulunup duyunu umumiyece ciheti telakki yoktur. Bu defa dahi edilecek istikrazın şüphesiz yine maliye nezaretini tahtı kefaletinde olarak akdedilecektir. Maliye nazırı Cavit Bey makamı nezarete bulundukça istikraz faizinin vakit i meyanında tediyesi için sarfı mesai edeceğine farz edelim. Fakat acaba halefi olacak zatın tediyesi katiyesinin sureti intizamına riayet edeceğine dair bizi kim temin edecektir.

1895'de... İki buçuk üç milyon liralık mutalebatının istihsali midilli... başına neler getirmiş olduğu malumdur. Hükümet, hükümeti katiye i mutena bahası bi hakkın takip edilebilmek için evvel emirde serveti memleketi hariçten aramaktan ise dâhilden aramalı istikraz fidye i necattan başka bir şey değildir. Maliye nazırı Cavit Bey as çalışmak çok para kazanmak usulü iştirakini kabul ettiği halde niçin rüsumu müterakkiyi kabul etmiyor: zenginler senede birkaç yüz kuruz fazla emlak vergisi vermekle mutazarrır olmazlar. Bu cihetten onların hukukunu müdafaa etmek hukuku avanı paymal etmek demektir. ...kemalata doğru yürümek için her şeyde basiret ciddiyet... Lazım yoksa geliş güzel hareket etmekten türlü, türlü felaket doğar. Şimdi geliş güzel siyasete her taraftan nefret nazarları atf olunuyor. Mebusanımız b izi mertebe i ümrana vasıl ettirmek için evvel emirde hilkatı ruhiyemizi emzaca i hayatımızı istidadad ve kabiliyeti fitriyemizi nazarı dikkate alarak ona göre hareket etmelidirler.

Maliye nazırı Zohrab efendinin beyanati ciddiyesine karşı cevap olarak diyor ki: memleketimizin sermayesi ne kadar artarsa yani ecnebi sermayesi buraya gelir ise o zaman bizdeki ufak sermayelerin miktarı artar.

Bu cevapta ne hikmet vardır? Maliye nazırı düşünmüyor mu ki büyük kuvvetler daima küçük kuvvetleri yutar? Avrupalı memleketimize sermaye ithal ederse hiçbir vakit maksadı menfaatimize adil olmaya matuf olmadığı gibi zımnem dahi hiçbir menfaat ve istifade mahus değildir. İşte şehrimizde bulunan şirketlerin büyük mağazaların icraatı müsadi i güne... Daima görürüz. Avrupalı memleketimize sermaye ithal ederek küçük sermayeleri yutacak ve sermayedarını mahvedecektir. Zaten amele zürra bir millet olduğumuzdan hem o ecnebinin esiri olacağız ve hem de elimizde mevcut küçük sermayelerden de hiçbir süratle istifade edemeyeceğiz.

İştirake gelince:

Maliye nazırı Cavit Bey sosyalizmin terakkisi beşeriyetin mahfi demektir. Diyor.

Maliye nazırının sosyalizme karşı bu derece muarız olması... Olsa gerek. Yani... Hazretleri meslek i meskürun mahiyetini zımnem takdir etmiş olmasıyla beraber maksadının... Elhasıl olacağı zannıyla zahiren muarız gibi görünüyor. Meclisi mebusanda beyan etmiş olduğu mütalaatı sureti umumiye itibariyle sosyalizme temas eder idi. Her ne kadar oları cerd ve tekzip gibi bir meslek takip eder ise de netice itibari ile terviçten başka bir şey değildir. Farz edelim ki Cavit Bey sosyalizme... Muarızdır. Acaba bu meslek cedidenin beşeriyeti mahf etmek hassasınca haiz olduğunu makamı istizahta ne suretle sabit duyura bileceklerdir? Sosyalizm... Makası i müntesibinin kuvveden fiiline âdemi ishali halinde beşeriyet felaket sabıkasında devam edecektir. Zira onun mevzuu hak ve gayesi o hakkın müdafaasıdır.

Muarızlar ihtimal felaket ve sefaleti beşeriyenin devamını arzu ederler. Fakat bir taraftan hakkı müdafaa etmek ve diğer taraftan esbabı müdafaayı ret eylemek akıl i hikmete sığar bir hareket teşkil edebilir mi? Sosyalizm hak talep eder ve o hakka mazhariyet için müntesipleri var kuvvetleriyle çalışıyorlar. Hakayiki eşyada ciddiyeti tabiye arayanlar bunu... İdrak edebilirler herkes de terakki ve tealiye bir meyi ve iştiyak vardır. Fakat bunlar makasından husulüne hiçbir vakit hadil olamazlar. O arzuların hayz arayış husulüne vasıta olacak şeylere var kuvvetiyle sarılmak için daha başka bir meyil i umumiye i... lazımdır. Sosyalizmin maksadı aslisi haksızlığa karşı mücadeledir.

Maliye nazırı Zohrab efendiye hitaben diyor ki siz zenginleri soyup fukaraya vereceksiniz.

...hazretleri bir misal gösterebilir mi? Hangi memlekette sosyalistler zengini soyup fukaraya vermişlerdir? Sosyalistler ittisap mesleğini takip etmezler. Onların asl i maksadı hak yolunda müsavat

ı umumiye i talepten ibarettir. Müsavatı umumiye demek muarızlarımızı iddia etmekte oldukları gibi birinden gasp edip diğerine vermek demek değildir.

Hâlbuki o meşun ve menfur nazariye şimdi takdik edilmekte olup sosyalizmin asıl maksadı onun ref' i ve izalesine matuftur. Zenginlik hukukunu müdafaa etmekle insan cennete gitmez. Fakat daima haksızlığa duçar olan fukaranın hukukunu muhafaza etmek adaleti mutlaka müsavatı umumiye kavaidini tatbikten başka bir şey değildir. Hülasa i kelimeler el zelil ve hissiz âmâlî şahsiye ye nihayet vererek menafi umumiye ye hizmet etmek sosyalizmin ruhunu teşkil eder.

İşte bunun için temellük ve tasarrufu umumi kaidesini tatbik etmekten başka bir çare yok. Zengin o parayı cemiyetten kazanmış kendisi ise cemiyetin bir ferdi vahidi olduğundan umumun hakkı olan bir şeyden şahıs ve ahidin münferiden istifade etmesi elbette aklen hikmeten tecavüz edilmez. Şecaat ı medeniye i iktisap için araz ve menafi hususiye i şahsiyeden tecrit ederek bir kitle içtimaiye halinde bulunan beşeriyetin menafi umumiyesini temine hadil olmasını tabiatta buna dair pek çok misallere tesadüf ederiz. Beşeriyet haksızlık müsavatsızlık müsavî şaibelerinden... Olmak için herhalde sosyalist mesleğini takdir etmelidir. Şimdi biz bunu hasımı beşer olan erbabi şekavekin icraat ı reddiyesinden ad edip ondan nefret eder ise de ileride bizim evlatlarımız dört el ile sarılarak bize henberiz istihfaf olacaklardır.

İşte o zaman mahrumiyet ve meğdubiyet beşeriye muzafferiyeti saadet ve refaha mebdül olacak. Bunun için sosyalizmde fermanı ferma olan muhabbet ittihat ve ittifakat... Hakaret olanlar elbette onun muzafferiyetini görüp işte hakikaten hak diyeceklerdir.

Tarihi Telvis Edenler, Tarih Yazıldı

Beşeriyetin sahte hamileri ve bütün siyah mazlum kuvvetler İttifak ederek tarih sahifelerini **telvis** ve **tesvid** ediyorlar.

Ah o tarih o tarih! Okuduğumuz o siyah alut sahaifi karalatan mürailer her devrim müstebit ve zalim hükümdarlarına karşı buhurdanlar sallamışlar budala ve mürai hâkimler hakayiki içtimaiyi takdir edip her şeyde ciddiyeti takip etmekten ise kim bilir ne gibi sihirengiz kuvveyi meçhulenin tahtı tesirinde o hakayiki bizden ketm etmek cinayetini irtikâba mecbur kalmışlardır. Onlarda vicdan merhamet akıl ve idrak hiç, hiç bir şey yokmuş. Yekdiğerini tevali eden asarı adide zarfında beşeriyetin ocak ve aktarını damarlardan dökülen kanları eza ve işkenceleri maddi ve manevi heyecan teessüratı cümlesini köşe i nisyanaya terk etmişlerdir.

Tarih yazılır. Yazılır ama yazan kim? O tarih şahidi hak ve hakikat olmak üzere icat edilmiş o mahiyet nankör insanların zulmünü ayadı kahrına baziça olan mürai müvverihlerin zelil ve hakir kalemleriyle yazılmıştır.

Bir İskender bir Napolyon bir Annibal bir Keyhüsrev bütün tarih sahifelerini işgal etmişler. Beşeriyete hizmetleri? Ve hiç ve hiç. Bunlar kan deryaları doldurmuşlar bir kitle i muazzama i beşeriyeti mahf etmişler. Ağızları kapamışlar esareti abdiye fermanları isdar etmişler.

Şimdi de hakayiki içtimaiyeyi takdir edip sahne i fasih âlemi işgal eden beşeriyeti o esareti abdiyeden kurtarmak için fedakârlığa hazır ve amade olanlara karşı mücadeleden hali kalmıyorlar. Bunca feci kalbleri didarı hüzn ve keder eden mezalim ve iktisafat ı bi nihayeye hedef ve duçar olan beşeriyeti kurtarmak için insanlar ne düşünürler.

İşte sosyalizm tarihinin hakayiki maktumenin mahiyet mücadele i esasiyesini meydanı ciddiyete isal eylemek için sahne i hak ve adalette daha... Mücadele ve mübareze olacaktır.

Ya hak ya alub ya kan ya hürriyet işte sosyalizmin son sözü.

Ey hakayiki içtimaiyeyi takdir edemeyen sefiller! İstirahatınızın zayiine teessüf ediniz ölülerinizi gömünüz biz sizi rahat bırakırız... Gâh teessüfünüzde gözyaşları dökülmekten ise çekilin siz sahne i mücadelede fecaiye karşı tahriki pazu etmek hakkına malik değilsiniz. Bizim başka işimiz var bizi rahat bırakmaz harabezarları tamir etmekle... Kederle aşarmış gözleri silmeye mahzur adalette hak ve müsavat davaları ikame etmeye vesair milyonlarca haksızlıkları def ve ref eylemeye işat ı ihtiyacı vardır.

İşte biz sabırsızlıkla şemsi hürriyet âlemin tuluğ saadet bahşasına intizar edip minberi adaleti mihrabı mukaddes i hürriyeti calı agâh icraat ittihaz edeceğiz.

Hulusi

Sosyalistlerin Bir Mayıs Bayramı

Yarın Efrenci Mayısın biridir. Fenni sosyalizmin sosyal demokrat **mebadiaların** esvâtı efransı taninendaz olduğu her memlekette evladı say ve gayretin kulaklarında ey bütün memalikin efradı mesaisi bugün ittifak ve ittihat ediniz! Sedaları ihtizaz eder. Her tarafta bütün teşkilatı sanayiye erbabı bütün sosyal demokrat fırkaları ferdi vahi gibi meydanı intibaha kademi nihalede olup milyonlardan müteşekkil orduları üzerinde kırmızı bayrakların ila it ve ila issi kolları... Zuhur olur. O bayraklarda yaşasın bir mayıs beynel milel sosyal demokrat cümlesi nakşedilmiştir.

Bu meserretli ve şetaretli nümayıştan maksatları nedir?

Bu suale muhtasarca cevap verelim.

1889 tarihinde hürriyeti kâmile ve efkârı cedideyi mübeccelenin merkez i yegânesi olan Paris şehrinde aynı günde ne aynı saatte iki meclis içtima etmişti. Bunlardan biri mezun ve muhteşem bir sarayın altınlarına ve ziyetlere bürünmüş salonunda say ve amelenin en bahtiyar amalleri efradı cemiyet tarafından müntecap muteberan temci ederek en ala ve nefis meşrubatla eğlenirler izhar ı zevk ve neşe i neşe ederler idi. Parmaklarında parlayan mücevher yüzükleri temaşa geranın gözlerini kamaştırır. Bunlar beşeriyetin hamakatına karşı istihfaf ı handeleri parlatarak... La inkıta bir surette dünya bir... İnsanlar... Şarkısını pür neşe teganni ederler idi.

Diğer bir mahalde nazarlardan nihan kalmış bir sokağın köşesinde kâin bir kahvehanenin üryan masası etrafında birkaç kişi toplanıp kemali sükûn ve itidal ile hafidir meseleyi tezkir ediyorlardı. Bunların cümlesi de nimeti içtimaiyeden mahrum kalmış sefiller cümlesi de haksızlığın hakir kurbanları sermayedarının ötede mezun salonda zevk ve sefa âleminde payan kalan saadetli hak na şinaslarının... Zulüm ve iktisafıdırlar. Bunlar muhteşem saraylarda mezun kasırlarda ikamet eden insanların ikbal ve saadetini pazularının kuvveti say ve gayretleri sayesinde temin edenlerdir. Bu zavallılar mağdur ve perişan sefil ve hakir aç ve üryan yersiz ve yurtsuz olup güya ki sırf zenginin... Olmak üzere yaratılmışlardır.

Sarayda saadetli... Muhaverelerin bir zevk ve şetaret saçtıkları raks ettikleri zaman kurbanı istibdat ı iktisadi olan sınıfı hakire i içtimaiyenin bu sefil vekilleri sosyal demokrasinin bütün ahkâmına riayet etmeğe ve her sene mayısın birinde iş bu ittifak ve ittihadın merasimi mübeccelesini ifaya yeminle karar verdiler.

İşte sadık ahit olan amele yarın... nefhurenin hatıra i şerefini muhafazaya sayı olurum yarın istibdadın hüküm ferma olmadığı bütün memleketlerde bil cümle evladı say ami alın teri ile temini maişet eden bütün mahrumu ikbal ve servet olanlar say ve ameli terk edip bir mayıs resmini ifa için şen ve şatır cülü ağâh ittifaka doğru koşarlar.

Bugün beynel milel sosyalist fırkası kuvveyi meşkuleyi maneviyesini meydanı intibah ve inkılâpta vazı intizar eyler.

Yarın bütün sosyalistler meydana çıkıp sevt i bülent hürriyetle mutalebatı atıye de bulunurlar.

Bir- hürriyeti kamileyi siyasiye

İki- muharebelerin tatilen ilgası

Üç- intihabatta doğrudan doğruya ve rey i hafi ile hukuku umumiyeyi mütesaviye

Dört- hâkimiyeti millet

Beş- günde sekiz saat çalışmak usulünün kabulü

Altı- hukuk ve menafi amelinin muhafaza ve... Kefili kavanini cedidenin vazı

İşte mayısın birinde meydanı mücadelede toplanan amelenin cümle i mutalebatı bundan ibarettir.

Musaibe-i İştirakiye, Sosyalizm Nedir?

Geçen haftadan mabat

Dahi cebren gasp etmiş olduğu barkirin sahibi meşruu değildir zira ben onu diğer bir zattan çalarak kendisine sattım.

Co- dermeyan etmiş olduğunuz... Bizi ikna etmek için kâfi ve vakidir. Muahezesinin... Zarfına çalışmakla kazanmış olduğu bir şeyi sahibinin elinden almak meşru bir hakkın sübutunu intaç etmez. Buna ne diyeceksiniz?

So- bizim asıl maksadımız zenginin ve fukaranın hallerini kavaide... Ve müsaviye mucibince ıslah etmeye matuftur. Sosyalizm mesleğinde tahtı nezaret ve idaremizde bulunan makineler ile günde beş saatten fazla çalışmak şahidi hak ve hakkaniyeti feda etmek demektir. On sekiz yaşından dun ve b elli

dörtten yukarı olanlar asla çalışmayacaklardır. Eğer şimdikinden fazla makinemiz olursa o zaman saati mesai daha ziyade tenakus edecektir. Zenginlere gelince:

Onlarda bütün servet ve samanlarını siyanetten fukaraya tevzi etmeye mecbur tutulacaklardır. Onlar çalışmaksızın âli nihayet el emir kemafi el sabık hayatın bütün lezaizini tadacaklar. Zaten şimdi zengin fabrikatör ne suretle emrarı hayat ediyor? Onun bütün tefekküratı servet ve samanını emlak ve arazisini arttırmak maksadında temerküz ediyor. Sosyalizmde zenginler çalışmak külfetinden büsbütün mübra olacaklar. Aynı zamanda ise fukara kemal i sunucu ve... emrarı evkat etmeye haklı olacaktır. O zaman bir nevi zarar veya maddi bir hasara tesadüf edileceği takdirde hiç kimse o hasar ve ya zarardan müteessir olmayacak. Zira onlar cemiyette mütesaviyen taksim edilecektir.

Co- ifa edilecek bütün hidametın mütesaviyen şayanı... Addedilmesine akıl erdiremiyoruz. Mesela senin... Zarfında çalışmış her türlü fedakârlığı göze almış olan bir doktorun ameleye müsavi bir maaş veya yevmiyeye layık görülmesi hak mıdır?

So- Doktorun kendi zanaatını öğrenmek için pek çok masarafata duçar kalmış olduğunu söylemek hatayı mahzdır. Hayır! Ne doktor ve nede amele dünyaya geldikleri zaman hiçbir şeyi beraber getirmezler.

Sosyalizmde... Bir tabip sanatını öğrenmek için ne kadar masarif edecek ise adi bir amele okumak yazmak öğrenmek için aynı masarifata duçar kalacaktır. Doktor kendi zanaatının umumun masarifıyla tahsil edecek ve umum olmazsa zaten doktorun zanaatı neye yarar?

Doktor cemiyete muhtaçtır. Cemiyet dahi doktora. Fakat bir tabibin gıda sükna vesair havaici nokta i nazarından ameleden fazla bir şeye malik olmaya salahiyeti yoktur.

Co- bir kimse zanaatında ne derece kesp i maharet etmiş olursa ne kadar iktidarı fevkaladeye malik olursa olsun bunun ehemmiyeti olmayıp cemiyetin zaten kendi maişetini temin etmiş olduğuna emin olursa daha ziyade terakki etmeye yeni şeyler öğrenmeye gayret edemeyeceğinden bunun netice i tabiyesi olmak üzere keşfiyatı cedide icra edileceği gibi makinelerde halli aslilerinde kalacaklar ve binaen âliye... Doğru ricat edip binayı mezuniyeti hazırayı esasından tahrip ve zir... Etmiş olacağız.

So- azizim şimdi hakiki bir tarihi medeniyette bulunduğumuz zannına zahip olduğunuz, olmayınız şimdiki bizim malik olduğumuz medeniyet fenni barbarlıktan başka bir şey değildir.

Hali hazırda herkes yeni bir keşifte bulunur ise de onu elinden gasp ettirip kendisinin mahsulü say ve keşfinden istifade edemeyeceği korkusuyla meydana çıkarmak istemiyor. Bazıları da var ki yeni bir şeyi icat etmek için senelerce uğraşırlar. Fakat vesaiti matluba i maddiyeden mahrum olduklarından dolayı nihayete kemal etmeden fevt olurlar. Kaldı ki keşfiyat ı meskurenin kuvveden fiile isalleri halinde ihtimal beşeriyet için bir lanet olacaklar idi. Sosyalizmde insanlar müşkülâtı maddiye ye duçar olamayacaklar keşfettikleri şeyleri mümkün mertebe erken meydana çıkarmaya gayret edecekler. Sosyalist hükümeti kâşif ve mucitleri layık ı veçhile naili mükâfat edeceğinden keşfiyatı cedide de bulunmak arzusunu herkes de uyanacağı

Ferer'in İdamı Vesilesiyle, Esaret -i Muteselsile

Doktor Fazıl... Bey kardeşime

Onlar hala bütün mümtaziyet-i beyaniyelerini bütün muhterem ve mucit kuvvey-i zekaiyelerini bütün belîğ ve sihirengiz hassa-i nutkiyelerini anlamayan kuru kafaların damarlarına yerleşmiş asabı taassubuyesinis açıklamaya sarf ederler. Ve hanı mansız bir tanin alevi kızılığıyla köpürmüş insan kanlarını göstererek haydi hala duruyorsunuz öylemi? İşte kan taafına vardı. Seylâpa i dökürüyor... Sizi burada alçakça yaşatan kanlınızı bahireye bu mukaddes nifak ve şakak? Deryasına boşaltınız. .ve o...bu kitle i muhibe i den îla inkıta cereyanlarla dolarak patlasın. Ve siz zehir ve hakir bizim hesabımıza hayatınızı kanlarınızı dökerken bakın biz eskisinden daha mesut daha ferah yaşıyoruz diyebilmek için çırpınırlar.

Berikiler mahrum ihata tahi kalelerinin kudurmuş sınırlarını arzu i siyanelerinin bir lahzacık âdemi tebessümü yüzünden kendileri için bir başka hayat cavidani bir hayat cinani bir hayat pür nur ve ümit şen bir hayatın mevcudiyetinden haberdar olamamışlardır. Atalet ve itaat fikriyeleri onlara o kadar kâfi ve münit bir itimat siyanet perver ile saplanmış ki biraz hareket biraz, biraz eseri hayat birazda aksiyon göstermek mümkün değil hülyaları arasına yaklaşamaz. Ve onlarda asla olmayacak olamayacak olan himaye perverliği bir aile muhabbetini görmekte olduklarını itiraf ederler!

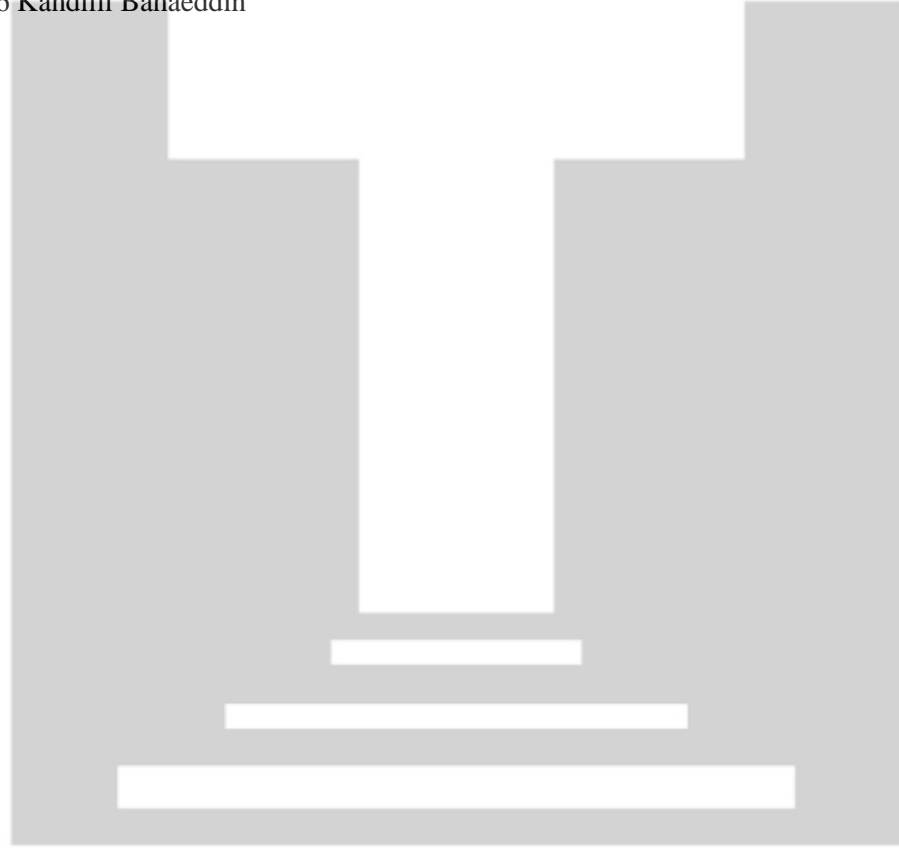
Nuru hakikat karartılmış vicdanlarını sedayı mudalet sağırlaştırılmış kulaklarını müessir edemez. Münadi i müsavat yırtılarak haykırır. Artık etraf sanki tehçit etmiştir. Bil histir. Kımıldamaz ve bir sur ve satıh beyni ezelden beri takip ede geldikleri kafilenin yekten sızlanarak yaralanarak sürüklenirler.

Bu sürükleniş esnasında gözleri bazen beşeriyete savlet eden müthiş kolera, veba, verem basillerini araştırmakla tetkik ve tain etmekle efnayı ömür eden hademenin dar el mesai ile akıbeti kan selleri alev yığınlarıyla nihayetlenecek olan içerisinde bir muharebe kararnamesi imzalanan kâşaneleri saray duvarlarına sürtülür.

Ve daha biraz ötede çareleri bulunmuş tedavileri elde edilmiş emrazının devalarını ihzar eden bir fabrikanın düdüğü ile barut yapan top ve gümle kusan ve yüzlerce varlığı... basirde inkalıa karıştıracak savuracak olan edevatı muharebe yapan başka bir imalathanenin çılgılığı anlayamayan kulaklarını tırnaklar.

Ve kendilerini idare eden sevki tabii hayvaniyeleri hayat ruzmere i... önünde eseri isyan gösterebilecek bir mahiyet kazanamaz. Berikileri hami hakiki sandıkları en dehşetli menfaat... inkazı beşeriye ile... Pençeleriyle didiklenerek parçalandıkça onlarında bir inkıyat ı hayvani ile ezilmek isteyen bu beyinsiz heriflere karşı arzuyu tahakkümleri kaynar. Ve işte bu arzuda mütegalibiyetini vesti emranesinde sıktıkça beşer böyle hep böyle esaveti müteselsile altında bir anini muhtasarane ile bunala, bunala hiç... Hayatın uğramadığı felaket ve zulmet bedbahtı içerisinde sürünür.

8 Nisan 326 Kandilli Bahaeddin

TÜSTAV